

รัฐสภาไทย

ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๓ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

ISSN 0125-0957

Legislative Institutional Repository of Thailand

ผังรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา (เปิดสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ) ระบบ F.M. เริ่มวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

เวลา	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์	เวลา	
๐๕.๐๐	ศาสนาซิกข์/ พราหมณ์-ฮินดู	ศาสนาพุทธ			ศาสนาอิสลาม		ศาสนาคริสต์	๐๕.๐๐	
๐๖.๐๐	จับข่าวเช้า เล่าข่าวคู่					เช้าที่สภา	สนทนากับ คลังสมอง วปอ.ฯ	๐๖.๐๐	
๐๖.๓๐	ถ่ายทอดเสียง ข่าว สวท.								
๐๗.๐๐	เดินเบิกรัฐสภา (ประมาณ ๕-๑๐ นาที)					วิจัยก้าวไกล		๐๗.๓๐	
๐๗.๓๐	การเมืองเรื่องของประชาชน					ทำดี ทำได้ ง่ายนิดเดียว		๐๗.๓๐	
๐๘.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที								
๐๘.๐๐	การเมืองฯ	การเมืองฯ	การเมืองเรื่องของประชาชน (ต่อ)		บันทึกประชุมสภา			๐๘.๐๐	
๐๘.๓๐	ช่วง...คุยกับ สว.		สภาชนบท	สภาชนบท				๐๘.๓๐	
๐๘.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที				ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที			๐๘.๐๐	
๐๘.๐๐	สภาชนบท	มองรัฐสภา (NBT/NBT 15)			รัฐสภาของ ปชช. (NBT/NBT 15)	ร้อยเรื่องเมืองไทย / ชีวิตกับการเรียนรู้	ร้อยเรื่องเมืองไทย / สภาปริทัศน์	๐๘.๐๐	
๑๐.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง ๑				ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที			๑๐.๐๐	
๑๑.๐๐	สถานีนิติบัญญัติ (กมธ.ของ ส.ส.)				สถานีนิติบัญญัติ (กมธ.ของ ส.ส.)	สถานีรัฐ	สังคมคุณธรรม นำประชาธิปไตย	๑๑.๐๐	
๑๑.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง ๑				ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที			๑๑.๐๐	
๑๑.๐๐	เกาะติดวุฒิสภา (กมธ.ของ ส.ว.)				เกาะติดวุฒิสภา (กมธ.ของ ส.ว.)	เที่ยวทั่วไทย ไปกับรัฐสภา	คุยกันนอกสภา	๑๑.๐๐	
๑๒.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง ๑				เฉพาะประเด็นข่าว			๑๒.๐๐	
๑๓.๐๐	ถ่ายทอดเสียง การประชุมวุฒิสภา		ถ่ายทอดเสียง การประชุมสภาผู้แทนราษฎร		ถ่ายทอดเสียง การประชุมสภาผู้แทนราษฎร		เพลงเก่าวันก่อน	๑๓.๐๐	
๑๓.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง ๑				ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที			๑๓.๐๐	
๑๓.๓๐	มุมมองกฎหมายไทย				มุมมองกฎหมายไทย			๑๓.๓๐	
๑๓.๓๐	ติระฉง..ฟังปัญหา				ติระฉง..ฟังปัญหา			๑๓.๓๐	
๑๔.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง ๑				ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที			๑๔.๐๐	
๑๔.๐๐	ติระฉง..ฟังปัญหา				ติระฉง..ฟังปัญหา			๑๔.๐๐	
๑๕.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง ๑				ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที			๑๕.๐๐	
๑๕.๐๐	นานาสาระ				นานาสาระ			๑๕.๐๐	
๑๕.๓๐	เสียงจากสภา				เสียงจากสภา	ได้ร่วมพระบารมี	กระชู้สภา	๑๕.๓๐	
๑๖.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง ๑				ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที			๑๖.๐๐	
๑๖.๐๐	เสียงจากสภา				เสียงจากสภา			๑๖.๐๐	
๑๖.๓๐	คนข่าว คุยข่าว				คนข่าว คุยข่าว			๑๖.๓๐	
๑๗.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที								
๑๗.๐๐	ประชาธิปไตย..นอกห้องเรียน					เช้าเต็มถักเต็กดี	สนทนา ยามเย็น	๑๗.๐๐	
๑๗.๓๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที								
๑๘.๐๐	คุยกับ	คุยกับ	ภาษาพาสาร	ใต้ตีนเดียวกัน	เพลงไทย		เพลงจีน	๑๘.๐๐	
๑๘.๓๐	วิปรัฐบาล	วิปฝ่ายค้าน	ร้อยเรื่องข่าวมาเล่า		ศรีแผ่นดิน	เพื่อสยาม		๑๘.๓๐	
๑๘.๐๐	ถ่ายทอดเสียง ข่าว สวท.								
๑๘.๓๐	ปชช.	กรรมการสิทธิฯ	ศาล รธน.	สดง.	ผู้ตรวจการฯ	กกต.	สภาที่ปรึกษาฯ	๑๘.๓๐	
๒๐.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที								
๒๐.๐๐	มุ่งสู่ประชาธิปไตยไปกับสถาบันพระปกเกล้า					บ้านสุขภาพ			๒๐.๐๐
๒๑.๐๐ - ๒๒.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๑-๕ นาที								
๒๑.๐๐ - ๒๒.๐๐	กาแฟก่อนนอน								

หมายเหตุ - ในวันที่มีการประชุมสภา/การสัมมนาของกรมการคณะต่างๆ /องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ฯลฯ สถานีฯ จะดำเนินการถ่ายทอดเสียงจนเสร็จสิ้นภารกิจ

รัฐสภาสาร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

รัฐสภาสาร

ISSN 0125-0957

ที่ปรึกษา

นายพิฑูร พุ่มทริธัญ
นายคัมภีร์ ดิษฐากรณ์

บรรณาธิการ

นางสาวอัจฉราฉวี นิ่มศิริ

ผู้จัดการ

นางบุษราคัม ชาวนศิริ

เหรัญญิก

นางสาวสุพัตรา กบิลคาม

กองบรรณาธิการ

นางพรรณพร สิ้นสวัสดิ์
นางสาวอรทัย แสนบุตร
นางสาวอารีย์วรรณ พูลทรัพย์
นางสาวจุฬีวรรณ เต็มผล
นางสาวสทวรรณ เพ็ชรไทย
นายสมยศ วงษ์มา
นายพรชัย แว่นแคว้น

ฝ่ายศิลปกรรม

นายมานะ เรื่องสอน
นายนิธิทัศน์ องค์กรกิจชัย
นางสาวทิพย์วิมล อ่อนกลิ่น

ฝ่ายธุรการ

นางอำไพ กั้นเกษแก้ว
นางสาวเสาวลักษณ์ ธนชัยอภิภัทร
นางสาวอาภรณ์ เนื่องเศรษฐ

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตย
และเพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภา และอื่น ๆ
ทั้งภายในและต่างประเทศ

การส่งเรื่องลงรัฐสภาสาร

ถึง บรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร

กลุ่มงานผลิตเอกสาร

สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท

กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทร. ๐ ๒๒๕๕ ๒๒๕๕-๕

โทรสาร ๐ ๒๒๕๕ ๒๒๕๒

e-mail : rattasapasarn@yahoo.com

การสมัครเป็นสมาชิก

ค่าสมัครสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท (๑๒ เล่ม)

ราคาจำหน่ายเล่มละ ๕๐ บาท (รวมค่าจัดส่ง)

กำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

การส่งบทความลงเผยแพร่ในวารสารรัฐสภาสารจะต้องเป็น
บทความที่ไม่เคยลงพิมพ์ในสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน การพิจารณา
อนุมัติบทความที่นำมาลงพิมพ์ดำเนินการโดยกองบรรณาธิการ
และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ บทความ ข้อความ
ความคิดเห็น หรือข้อเขียนใดที่ปรากฏในวารสารเล่มนี้เป็น
ความเห็นส่วนตัว ไม่ผูกพันกับทางราชการแต่ประการใด

ประชาสัมพันธ์การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสาร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ขอเชิญชวน อาจารย์ ข้าราชการ นักวิชาการ นักการศึกษาสาขาต่าง ๆ และผู้สนใจทั่วไป ส่งบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย ด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ลงตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสารของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีกำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

ข้อกำหนดบทความ

๑. บทความวิชาการ หมายถึง บทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจัย หรือเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากพื้นฐานวิชาการที่ได้เรียบเรียงมาจากผลงานทางวิชาการของตนหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้สำหรับผู้สนใจทั่วไป โดยบทความวิชาการจะประกอบด้วย ๔ ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนสรุป และเอกสารอ้างอิง

๒. บทความวิจัย หมายถึง บทความที่มีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ กล่าวคือ มีการตั้งสมมติฐานหรือกำหนดปัญหาที่ชัดเจน สมเหตุสมผล โดยจะต้องระบุถึงวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนแน่นอน มีการค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณา วิเคราะห์ ตีความ อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบบรรลุวัตถุประสงค์หรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการหรือการนำวิชาการนั้นมาประยุกต์ใช้ โดยขอให้เรียงลำดับเนื้อหา ดังนี้ บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุปผล/ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

๓. บทความต้องมีความยาวของต้นฉบับไม่เกิน ๒๐ หน้ากระดาษขนาด A๔

๔. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน

การเตรียมต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์

๑. ตัวอักษรมีขนาดและแบบเดียวกันทั้งเรื่อง โดยพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ใช้ตัวอักษรแบบ Angsana New/UPC ขนาด ๑๖ พอยท์ ตีพิมพ์สำหรับเนื้อหาปกติ และตัวหนาสำหรับหัวข้อ โดยจัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ ขนาด A๔ หน้าเดียว และเว้นระยะขอบกระดาษดังนี้

- ด้านบน ๑ นิ้ว
- ด้านล่าง ๑ นิ้ว
- ด้านซ้าย ๑ นิ้ว
- ด้านขวา ๑ นิ้ว

๒. การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

๓. ต้องระบุชื่อบทความ ชื่อ-สกุล ของผู้เขียนบทความ ตำแหน่ง และสถานที่ทำงานอย่างชัดเจน

การส่งบทความ

สามารถส่งบทความได้ ๒ วิธี ดังนี้

๑. ส่งต้นฉบับในรูปเอกสาร ๑ ชุด พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล ไปที่

บรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร

กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

๒. ส่งไฟล์ข้อมูลทาง e-mail ไปที่ rattasapasarn@yahoo.com

ค่าตอบแทน

หน้าละ ๒๐๐ บาท หรือ ๓๐๐ บาท ซึ่งกองบรรณาธิการรัฐสภาสารจะเป็นผู้พิจารณาว่าสมควรจะจ่ายเงินค่าตอบแทนในจำนวนหรืออัตราเท่าใด โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการพิจารณาปรับอัตราค่าเขียนบทความในหนังสือรัฐสภาสารกำหนด

ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๔ และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๑

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๒

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

บทบรรณาธิการ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวังของคนไทยที่ต้องการเห็นบ้านเมืองมีความสุข การเลือกตั้ง เป็นช่องทางหนึ่งที่จะลดความขัดแย้งในสังคมไทยได้ เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงเจตนาของประชาชนต่อการตัดสินใจเลือกผู้แทนที่ดีเข้าสู่สภา และ ใครคือคนที่ประชาชนต้องการอย่างแท้จริง

รัฐสภาสารฉบับนี้ขอนำเสนอบทความเรื่องแรก **“จุดอ่อน - จุดแข็ง ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”** ของ ดร.เสนีย์ คำสุข เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ระบบการเลือกตั้ง ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ชี้ให้เห็นว่ามีความสำคัญโดยตรงต่อกระบวนการการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยในปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง **“ระบบการเลือกตั้ง”** ว่ามีลักษณะสำคัญอย่างไร และจุดอ่อน จุดแข็งของระบบการเลือกตั้ง ส.ส. ของไทยเป็นอย่างไร รวมทั้งได้นำเสนอข้อเสนอแนะเพื่ออุดช่องโหว่ของระบบการเลือกตั้ง เพื่อที่จะทำให้ระบบการเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ทำให้เกิดการพัฒนาคือความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

บทความเรื่องที่สอง **“องค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่เหมาะสมกับประเทศไทย”** ของ ดร.ปัญญา อุดชาชน บทความเรื่องนี้พูดถึง องค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีลักษณะรูปแบบที่ต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการเมือง การปกครอง วัฒนธรรมสังคมของประเทศนั้น ๆ ส่วนประเทศไทยนั้นได้มีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา

บทความเรื่องที่สาม **“จริยธรรมการสื่อสารทางการเมือง : ตัวชี้วัดคุณภาพและการพัฒนาประชาธิปไตย”** ของอาจารย์บุญยิ่ง ประทุม บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง ว่าเป็นการสื่อสารของ

บุคคล หรือกลุ่มต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกลุ่มนักการเมือง ผู้แสดงบทบาททางการเมือง และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเรื่องราวทางการเมืองหรือการสนับสนุนกระบวนการทางการเมือง อำนาจของสื่อมีผลต่อกระบวนการทางการเมือง ทำให้สื่อกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วงชิงหรือสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน ดังนั้น การสื่อสารทางการเมือง จึงเข้ามามีบทบาทในการที่จะวัดคุณภาพและการพัฒนาประชาธิปไตย

และบทความเรื่องสุดท้าย **“ข้อสังเกตในเรื่องของความยุติธรรมที่มีความสัมพันธ์กับกฎหมายอาญา”** ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิทธิกร คักดีแสง เป็นเรื่องที่อธิบายถึงแนวความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรม ตามหลักของอริสโตเติล และอธิบายเชื่อมโยงไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมกับกฎหมายอาญา เพราะกฎหมายอาญา เป็นหลักของความยุติธรรมทางสังคมเช่นกัน

รัฐสภาสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความในหนังสือเล่มนี้จะช่วยสร้างเสริมองค์ความรู้ด้านประชาธิปไตยและให้สาระประโยชน์กับท่านผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

บรรณาธิการ

Legislative Institutional Repository of Thailand

content

สารบัญ

จุดอ่อน – จุดแข็ง

๙

ระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ดร.เสนีย์ คำสุข

องค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
ของกฎหมายที่เหมาะสมกับประเทศไทย

๔๗

ดร.ปัญญา อุดชาชน

จริยธรรมการสื่อสารทางการเมือง :
ตัวชี้วัดคุณภาพและการพัฒนาประชาธิปไตย

๙๐

Ethics of political communication: a measure of quality
and democratic development

บุญยิ่ง ประทุม

ข้อสังเกตในเรื่องความยุติธรรมที่มีความสัมพันธ์
กับกฎหมายอาญา

๑๑๑

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิทธิกร ศักดิ์แสง

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

จริยธรรมการสื่อสารทางการเมือง :

ตัวชี้วัดคุณภาพและการพัฒนาประชาธิปไตย

Ethics of political communication: a measure of quality and democratic development

บุญยิ่ง ประทุม^๑

บทนำ

การสื่อสารทางการเมืองเป็นการสื่อสารของบุคคล กลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มนักการเมือง ผู้แสดงบทบาททางการเมือง และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเรื่องราวทางการเมืองหรือการสนับสนุนกระบวนการทางการเมือง โดยพัฒนาเนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารหรือประเด็นต่าง ๆ และนำเสนอผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่พึงประสงค์^๒ การเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันนั้นเป็นการเมืองที่ผ่านตัวกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสื่อสารการเมืองผ่านสื่อมวลชนเป็นตัวกลางสำคัญยิ่งประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการ และกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้กรอบแนวคิดขององค์ประกอบทางการเมืองสามประการ อันได้แก่ ๑) องค์การทางการเมือง (Political Organization) ๒) องค์การสื่อ (Media Organization) และ ๓) ประชาชน (Public) ทั้งนี้ องค์การทางการเมืองนั้น มีความหมายในมุมกว้างที่ครอบคลุมทั้งรัฐบาล พรรคการเมือง องค์การสาธารณะ กลุ่มอิทธิพล และกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติการทางการเมือง (Political actors) โดยตรง

^๑ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

^๒ ปารีชาติ สถาปิตานนท์ (๒๕๕๑) การรณรงค์ทางการเมือง ประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารทางการเมืองสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้าที่ ๘ นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า ๑๐

ในขณะที่ประชาชนเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากเช่นกัน ในฐานะเป็นกลุ่มเป้าหมายทางการเมืองของบรรดาองค์กรทางการเมือง ถ้าหากปราศจากประชาชนแล้ว ข้อมูลข่าวสารหรือเนื้อหาทางการเมืองย่อมไม่มีความหมายใด ๆ เลย ในขณะที่สื่อมวลชนนั้นเปรียบเสมือนน้ำมันหล่อลื่นในสังคมประชาธิปไตย เพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการไหลเวียนของข่าวสารการเมืองในสังคมและในหลายทิศทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไหลของข่าวสารระหว่างรัฐบาล ประชาชน และสื่อมวลชนเอง ในฐานะที่ทำหน้าที่เสมือน “สุนัขเฝ้ายาม” (Watch Dog) และเป็นแหล่งสารที่ให้ความเป็นกลางสำหรับทั้งรัฐบาลและประชาชน ฉะนั้น การทำความเข้าใจกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการวิเคราะห์สื่อมวลชนในสังคมนั้น ๆ ด้วย

นอกจากนี้ สื่อมวลชนมีหน้าที่สำคัญ ๕ ประการในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย

๑. สื่อต้องให้ข่าวสาร (Inform) แก่ประชาชน
๒. สื่อต้องให้การศึกษาหรือสอนให้ประชาชนเข้าใจถึงความหมายและความสำคัญของข้อเท็จจริง (Facts)
๓. สื่อต้องเป็นเวทีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน
๔. สื่อทำหน้าที่เป็นตัวช่วยก่อให้เกิดมติมหาชน
๕. สื่อต้องทำหน้าที่ตรวจสอบและดูแลการทำงานขององค์กรทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในปัจจุบันว่า ยังมีข้อสงสัยว่าการนำเสนอและรายงานข่าวนั้นสอดคล้องกับอุดมการณ์หรือหลักการของสื่อมวลชนในระบอบประชาธิปไตยจริงหรือไม่? ทั้งนี้ สาเหตุที่มีได้เป็นเช่นนั้น เพราะเกิดจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ความล้มเหลวของระบบการศึกษา การขาดความเป็นพหุนิยมในการเลือกตั้งอย่างแท้จริง ลัทธิทุนนิยมและอำนาจทุนที่อยู่เบื้องหลังสถาบันทางการเมือง การทำให้ประชาชนเกิดความยินยอมด้วยการปิดบังและบิดเบือนข่าวสาร และข้อจำกัดของภาวะวัตถุนิยมในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน

การเมืองการแสดง (Performance politics) ในกระบวนการประชาธิปไตย ยิ่งผู้ปฏิบัติการทางการเมืองกับสื่อมวลชนมีการพึ่งพากันมากขึ้น จะส่งผลให้การเมืองนั้นเข้าไปสู่การเป็นศิลปะการแสดง (Performance Art) มากขึ้นตามไปด้วย วัฒนธรรมและประชาธิปไตยจะถูกเขาะกร่อน หากมีการนำศิลปะการจูงใจมาใช้ในทางการเมืองและผ่านการเมืองการแสดงมากขึ้น เพราะมักขาดการใช้เหตุผลและขาดสาระ อันจะส่งผลให้ผู้มีสิทธิ

ออกเสียงเลือกตั้งเกิดความเฉา และเกิดประชานิยมอย่างตื่น ๆ อย่างไม่รู้ตามหากมองในเชิงบวก การเมืองผ่านสื่อมวลชนที่พัฒนาแล้ว จะทำให้เกิดการสื่อสารการเมืองมวลชน (Mass political communication) ซึ่งจะช่วยให้การเมืองสามารถเข้าถึงมวลชนได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เป็นการขยายตลาดของข้อมูลข่าวสารทางการเมืองให้กว้างขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในฐานะเป็นผู้มีอำนาจอย่างแท้จริงในการตัดสินใจทางการเมือง สำหรับการนำสื่อมวลชนมาใช้ในทางการเมือง ๓ ประการด้วยกัน คือ

๑. การให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่การสื่อสารการเมืองนั้น ต้องมีการติดตาม ตรวจสอบและควบคุม เพื่อไม่เกิดการเอื้อประโยชน์แก่พรรคการเมืองหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจใหญ่ ซึ่งอาจทำให้ผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจเข้าไปแทรกแซงอำนาจทางการเมือง

๒. การสื่อสารการเมืองของรัฐบาลประชาธิปไตยนั้น ไม่ควรมีความลับในเรื่องที่ไม่ควรลับ และไม่ควรมีการจัดกระทำ (Manipulation) กับข่าวสารเพื่อประโยชน์ทางการเมืองของตน

๓. ควรมีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ ๆ ที่ก้าวหน้ามากขึ้น มาใช้ในการสื่อสารการเมือง เพื่อช่วยให้ข่าวสารไหลไปสู่ประชาชนได้รวดเร็วขึ้น และยากแก่การปกปิด รวมทั้งช่วยให้การตรวจสอบภาครัฐมีพลังมากยิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารทางการเมืองกับประชาธิปไตย

ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร (สื่อมวลชน) การเมือง และประชาธิปไตย ภายใต้แบบจำลองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓ ภาคส่วน ได้แก่ องค์กรทางการเมือง องค์กรสื่อ และประชาชน ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำเสนอโดย Brian McNair (1999) และทำการศึกษาผ่านกรณีศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเป็นสำคัญ ผลของการสื่อสารการเมืองและอิทธิพลของสื่อมวลชนในกระบวนการสื่อสารการเมืองในระบบประชาธิปไตย ตลอดจนการใช้เครื่องมือการสื่อสารการเมือง ในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ และการโฆษณาทางการเมือง การพึ่งพิงกันระหว่างสถาบันทางการเมืองกับองค์กรสื่อสารมวลชนในการปฏิบัติการทางการเมือง หากมีการพึ่งพิงกันมากขึ้นในเชิงผลประโยชน์ ย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากประชาชนตกอยู่ภายใต้ “ศิลปะการจูงใจ” ขององค์กรทางการเมืองที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะของการเมืองการแสดง (Performance Political) ผ่านสื่อมวลชนที่

ขาดการพัฒนาเท่าที่ควร การปฏิบัติการทางการเมืองเช่นนี้ยังคงเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในสังคมการเมืองของประเทศต่าง ๆ

ในปัจจุบัน ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย ผิดกันแต่เพียงว่า การเมืองการเลือกตั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น หากจะให้บังเกิดผลในการชักจูงใจประชาชนได้นั้น คู่ปฏิบัติการทางการเมืองจะต้องใช้ศิลปะในการจูงใจอย่างสูง ผ่านยุทธวิธีที่ซับซ้อนและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การเมืองการเลือกตั้งนั้นมีความแนบเนียน ดูสมจริงมากขึ้น จนดูเหมือนแทบจะเป็นเนื้อเดียวกันกับความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ ซึ่งมีใช่เรื่องง่ายนัก ยิ่งถ้าหาก การเมืองภาคประชาชนในสังคมนั้น มีความเข้มแข็งในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ประกอบกับความรู้ และวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในสังคมนั้นได้พัฒนาขึ้นจนถึงระดับที่ประชาชนมีความรู้เท่าทันนักการเมือง และมีวุฒิภาวะทางการเมืองในระดับสูง ความตื่นตัวทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับสูงด้วย ก็ยิ่งจะทำให้การเมืองการเลือกตั้งใช้ไม่ได้ผลกับประชาชนที่มีคุณลักษณะดังที่กล่าวมา อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบกับประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ยังไม่อาจลงหลักปักฐานทางความคิดและอุดมการณ์แก่ผู้คนในสังคมได้ ประชาชนขาดความเข้าใจขาดความตื่นตัวทางการเมือง และขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง การเมืองการเลือกตั้งภายใต้การสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง และการใช้ศิลปะการจูงใจของบรรดานักการเมือง พรรคการเมือง และองค์กรทางการเมือง รวมทั้งภาครัฐบาลย่อมสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทรงอิทธิพลในการโน้มน้าวใจ และครอบงำความคิดของประชาชน ซึ่งจะส่งผลถึงการนำไปสู่วิธีการบริหารบ้านเมืองแบบประชานิยมที่กีดกร่อนภาคพลเมืองให้อ่อนแอลงไปเรื่อย ๆ และในที่สุดวิถีประชานิยมจะนำการเมืองของประเทศนั้นเคลื่อนตัวไปสู่ “เผด็จการประชานิยม” มากกว่าการก้าวไปสู่ “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” ดังเช่นที่ผ่านมาซึ่งมีการใช้วิธีการสื่อสารการเมืองโดยอาศัยกรอบแนวคิดของการตลาดการเมือง (Political Marketing) ผสมผสานกับการเมืองการเลือกตั้ง (Performance Politics) โดยใช้กลยุทธ์ประชานิยมด้วยการสนองความต้องการทางวัตถุเพื่อดึงดูดเสียงของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งเสียงสนับสนุนจากการเลือกตั้ง และเมื่อขึ้นครองอำนาจแล้วก็จะใช้นโยบายประชานิยมผสมผสานกับการตลาดการเมือง เพื่อขยายแรงสนับสนุนของปวงชนต่อไป และเมื่ออำนาจของพรรค (รัฐบาล) แข็งแกร่งและมีความชอบธรรมมากพอจากแรงสนับสนุนของคนในระดับรากหญ้าที่พอใจกับนโยบายประชานิยม พรรคก็จะใช้อำนาจทางการเมืองใน

ลักษณะของเผด็จการในการปกครองประเทศ” ซึ่งภายใต้ในลักษณะดังกล่าว มิต้องสงสัยเลย ว่า การสื่อสารการเมืองผ่านตัวกลางคือ สื่อมวลชน นั้นจะเป็นไปในทิศทางที่ถูกกำหนด หรือ ถูกโน้มน้าวโดยรัฐบาลและพรรคการเมืองฟากรัฐบาล ด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา เช่น การสร้าง ประเด็นทางการเมืองใหม่เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจในประเด็นทางการเมืองเดิมที่สร้างภาพ ลักษณะเชิงลบแก่รัฐบาล การแทรกแซงสื่อมวลชนโดยใช้วิธีการให้บโฆษณาสื่อมวลชนที่ สนับสนุนรัฐบาล เป็นต้น ดังคำกล่าวของ Lippmann ที่ว่า “การปฏิวัติที่สำคัญในยุคปัจจุบัน มิใช่การปฏิวัติอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ หรือการเมือง แต่เป็นการปฏิวัติที่เกิดขึ้นในศิลปะของ การทำให้ผู้ถูกปกครองยอมตาม การจงใจเป็นศาสตร์และศิลป์ที่สำคัญยิ่งของรัฐบาลที่มาจาก ประชาชน และขององค์กรทางการเมืองที่ไม่ได้อยู่ในกระแสหลัก ที่ใช้วิธีการต่อสู้เพื่อแย่งชิง หรือแยกอำนาจรัฐโดยวิธีการที่ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ”^๔

อย่างไรก็ดี บทบาทของสื่อมวลชน ในฐานะเป็นตัวกลางระหว่างผู้นำทาง การเมืองหรือรัฐบาลกับประชาชน อย่างไรก็ตาม ในสังคมยุคสารสนเทศที่พัฒนาการทาง เทคโนโลยีการสื่อสารก้าวหน้าไปมาก ช่องทางการสื่อสารการเมืองระหว่างรัฐบาลหรือองค์กร ทางการเมืองกับประชาชนโดยตรงโดยไม่ผ่านองค์กรสื่อมวลชนนั้นสามารถทำได้ โดยมีวิธี การและรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น

ดังนั้น การสื่อสารทางการเมือง เป็นกระบวนการสื่อสารที่เป็นประเด็นสาธารณะ และสื่อสารแก่คนส่วนใหญ่ สอดคล้องกับงานของรองศาสตราจารย์ ดร. ปารีชาติ สถาปิตานนท์ ได้เสนอไว้ในเรื่อง การสื่อสารประเด็นสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงใน สังคมไทย ได้แก่

๑) กระบวนการสื่อสารประเด็นสาธารณะซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเป็น กระบวนการซึ่งกลุ่มบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจเป็นเป้าหมายเชิงการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล อาทิ การเปลี่ยนแปลงเชิงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมบุคคล หรือเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้าง เช่น

^๔ เอก ตังทรัพย์วัฒนา (๒๕๔๘) “การเมืองหลังเลือกตั้งปี ๒๕๔๘: เผด็จประชานิยมหรือ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” รัฐศาสตร์สาร. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ หน้า ๑๖

^๕ เสถียร เขยประทับ (๒๕๕๑) การสื่อสาร การเมือง และประชาธิปไตยในสังคมพัฒนาแล้ว กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า ๒๐๘

การเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพ นโยบาย กฎหมาย หรือระบบสนับสนุนอื่น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ นักกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องยังได้ร่วมกันพิจารณามาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสม ทั้งมาตรการด้านการสื่อสาร อันได้แก่ การแพร่กระจายข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารรณรงค์ และการชี้แนะเชิงนโยบาย และมาตรการด้านอื่น ๆ อันได้แก่ มาตรการเชิงกายภาพ เชิงนโยบาย เชิงกฎหมาย เป็นต้น และการลงมือปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ตลอดจนมีขั้นตอนเกี่ยวกับการป้อนข้อมูลกลับ (feedback) เข้าสู่ขั้นตอนของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกันเป็นระยะ ๆ ซึ่งการกระทำดังกล่าว มักนำไปสู่การร่วมกันกำหนดเป้าหมายใหม่/ปรับเปลี่ยนเป้าหมายเดิม และการดำเนินมาตรการที่เหมาะสมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ใหญ่ขึ้นต่อไป

๒) องค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสารประเด็นสาธารณะที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ประกอบด้วย องค์ประกอบเชิงบุคคล/องค์กร (ความมุ่งมั่น ความน่าเชื่อถือ การวางบทบาทผู้สนับสนุน ความหลากหลาย ความเป็นสื่อกลาง ความเป็นหุ้นส่วนของบุคคลในวงการสื่อมวลชน) เชิงเป้าหมาย (ครอบคลุม ประโยชน์สาธารณะ ทำหาย) องค์ประกอบเชิงการออกแบบกระบวนการสื่อสาร (มาตรการคู่ขนาน ยืดหยุ่น ครบวงจร) เชิงสาร (เอกภาพ รูปธรรม โดดเด่น อิงข้อมูลสนับสนุน) เชิงช่องทาง (หลากหลาย ผลิตและแพร่กระจายในวงกว้าง) และองค์ประกอบเชิงบริบทแวดล้อม (การเมือง นโยบาย กฎหมาย กระแสสังคม)^๔

สังคมไทยในวันนี้จึงตกอยู่ในสมรภูมิแห่งสงครามสื่อสารการเมืองอย่างแท้จริง สงครามสื่อสารการเมือง เป็นสงครามเพื่อแย่งชิงการยอมรับสนับสนุนจากประชาชน โดยใช้พลังของการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวใจประชาชน เป็นสงครามภายในที่ไม่ต้องประกาศ ไม่มีการเสียเลือดเนื้อ แต่มีศรัทธาของประชาชนเป็นเดิมพันในสมรภูมินี้ ประชาชนจึงเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ที่จะตัดสินชี้ขาดทิศทางแห่งอำนาจรัฐ ฝ่ายใดครองใจประชาชนได้มากกว่า ฝ่ายนั้นก็ชนะความสำคัญของการสื่อสารจึงเป็นดังที่ Karl W. Deustch นักวิชาการชาวเยอรมัน ได้กล่าวไว้ในปี ค.ศ. ๑๙๙๖ ว่า “การสื่อสารคือเส้นประสาทของระบบการเมือง หากปราศจากซึ่งการสื่อสาร ระบบการเมืองก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้”

^๔ ปารีชาติ สถาปิตานนท์ (๒๕๕๑) การสื่อสารประเด็นสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในปัจจุบัน การสื่อสารการเมืองยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นไปอีก เมื่อการพัฒนาเทคโนโลยีได้ก้าวมาถึงจุดที่ไม่มีพรมแดนของระยะทางและกาลเวลานั้นหมายถึงว่า นักการเมืองทุกคนสามารถเข้าถึงประชาชนได้โดยไม่ต้องอาศัยสื่อมวลชนพื้นฐาน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ซึ่งเป็นของรัฐเท่านั้น แต่สามารถเข้าถึงมวลชนของตนเองได้ด้วยเครื่องมือสื่อสารอื่น ๆ เช่น โทรทัศน์ดาวเทียม อินเทอร์เน็ต วิทยุชุมชนหรือแม้แต่การโฟนอิน วีดีโอลิงก์

ความแตกต่างในการเลือกใช้เครื่องมือสื่อสาร นำมาซึ่งผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดเครื่องมือหรือช่องทางการสื่อสาร ก็คือ “ผู้รับสาร” หรือประชาชนนั่นเองกล่าวคือ ในพื้นที่ที่เป็นเขตเมือง ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาและสถานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี จะเลือกรับสื่อด้วยตนเอง โดยไม่ต้องผ่านการอธิบายและตีความจากผู้อื่น ส่วนประชาชนในพื้นที่ชนบท มีแนวโน้มที่จะยอมรับความคิดและการตัดสินใจจากผู้อุปถัมภ์ หรือผู้นำทางความคิดมากกว่าที่จะรับหรือเชื่อจากสื่อมวลชน

สำหรับประชาชน ในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยตัวจริง ก็มีหน้าที่หนึ่งดูสงครามสื่อสารการเมืองอย่างเป็นทางการเป็นตัวของตัวเอง ไม่จำเป็นต้องเลือกข้าง เพราะสงครามชนิดนี้ไม่ก่อผลเสีย ตรงกันข้าม ประชาชนกลับได้ประโยชน์ เพราะยิ่งนักการเมืองทำสงครามการสื่อสารหนักมากเท่าใด ประชาชนก็จะได้รับข้อมูลในมุมตรงข้ามที่ถูกปกปิดไว้มากขึ้นเท่านั้น ผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนประการเดียวก็คือ การถูกเร้าระดม (Mobilize) ให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยได้รับข้อมูลที่บิดเบือน หรือการโน้มน้าวจูงใจที่ขาดจริยธรรม ซึ่งจะเป็นผลเสียและนำมาซึ่งความขัดแย้งแตกแยกทางการเมือง

ดังนั้น ประชาชนในระบอบประชาธิปไตย จะต้องมีความระมัดระวังในเรื่องข้อมูลข่าวสาร โดยต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ไม่รับข้อมูลจากสื่อใดสื่อหนึ่งเพียงสื่อเดียว ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลและใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจอย่างเป็นตัวของตัวเอง^๖

^๖ นันทนา นันทโรภาส (๒๕๕๒) สงครามสื่อสารการเมือง สมรรถนะที่ประชาชนเป็นใหญ่ มติชนรายวัน ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ หน้า ๖

จริยธรรมของสื่อกับคุณภาพประชาธิปไตย

ในเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันที่มีการปกครองในระบบประชาธิปไตยย่อมได้รับผลกระทบจากการสื่อสารทางการเมืองเกิดจากประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้ คือ โครงสร้างทางสังคม การจัดระเบียบสารสนเทศทางการเมือง ชนชั้นการสื่อสารทางการเมือง กรรมสิทธิ์ในสารสนเทศทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและอำนาจกำลังบทบาทของอำนาจอธิปไตยและโลกาภิวัตน์

อย่างไรก็ตามเนื่องจากธรรมชาติของอำนาจอธิปไตยเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางอำนาจมากกว่า กล่าวคือ เป็นอำนาจของปวงชนที่มอบให้รัฐบาลไปปกครองนอกเหนือจากความสัมพันธ์ทางอำนาจกับรัฐอื่นในลักษณะที่เป็นเอกราช วิทยาการสารสนเทศอาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในอำนาจเชิงประสิทธิภาพหรือเชิงปริมาณเนื่องจาก

๑) การไหลเวียนของการสื่อสารทางการเมืองด้านบนซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาลโดยวิทยาการสารสนเทศที่ก้าวหน้าย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่คล่องตัวและสามารถสร้างความสัมพันธ์ในหลายมิติได้โดยสะดวก เช่น การสื่อสารผ่านดาวเทียม การร่วมมือในการพยากรณ์อากาศ และกระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น

๒) การไหลเวียนของการสื่อสารการเมืองด้านข้างซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ในทำนองเดียวกันกับข้อความแรกความก้าวหน้าของการสื่อสารย่อมส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในรัฐหนึ่งกับองค์กรของอีกรัฐหนึ่ง ดังตัวอย่างเช่น บรรษัทข้ามชาติ หรือการติดต่อค้าขายระหว่างบริษัทเอกชน

๓) การไหลเวียนของการสื่อสารการเมืองด้านล่างซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม ความก้าวหน้าของการสื่อสารการเมืองภายในรัฐย่อมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล องค์กรและสถาบัน ซึ่งได้รับการพัฒนาตามการปรับตัวของวิทยาการสารสนเทศ เช่น การหยั่งเสียงประชามติ การรับฟังการย้อนกลับสารจากประชาชน หรือการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อดำเนินกิจกรรมเฉพาะ (ตั้งกรณีองค์กรพัฒนาเอกชน NGO เป็นต้น)

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการไหลเวียนของการสื่อสารการเมืองในระดับใด ย่อมชี้ให้เห็นว่า วิทยาการสารสนเทศที่พัฒนาไปสู่ข้อมูลไฟฟ้า (Electronic data) สามารถเอาชนะระยะที่ห่างไกลของพื้นที่ต่างๆ ให้ดูใกล้กันยิ่งขึ้นโดยสารสนเทศสามารถเข้าถึงกลุ่มคนและพื้นที่ต่าง ๆ ได้โดยง่าย ก่อให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสและประสิทธิภาพสำหรับ

การตัดสินใจซึ่งอาจจะมีผลกระทบและอาจตอบสนองต่อการดำเนินนโยบายและเป้าหมายของรัฐ^๙

ดังนั้น จึงได้มีการกำหนดจรรยาบรรณของสื่ออันได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ ในความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อมวลชน ได้กล่าวไว้ว่า

๑. จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ โดย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้กำหนด “จริยธรรมของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย” เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ไว้ดังนี้

(๑) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์อันชอบธรรมของปัจเจกชน สถาบัน ประเทศชาติ ศาสนา และราชบัลลังก์ (ตรงกับหลักพุทธศาสนาคือ กิจญาณ)

(๒) ความมีเสรีภาพ (Freedom) ได้แก่ เสรีภาพที่มีความรับผิดชอบต่อกำกับ (ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนาคือ ปวารณา หรือ ธรรมาธิปไตย)

(๓) ความเป็นไท (Independence) ได้แก่ ความไม่ตกเป็นทาสของใครทั้งกายและจิตใจ โดยอามิสสินจ้างอื่นใด (ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนาคือ ความไม่ตกเป็นทาสของอกุศลมูล)

(๔) ความจริงใจ (Sincerity) ได้แก่ ความไม่มีเจตนาบิดเบือน ผิดพลาด ต้องรีบแก้ไข (ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนาคือ สัจจะ)

(๕) ความเที่ยงธรรม (Impartiality) ได้แก่ ความไม่ลำเอียง หรือความไม่เข้าใครออกใคร (ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนาคือ ความไม่มีอคติ ๔ ประการ หมายถึง “ฉันทาคติ” ลำเอียงเพราะรัก “โทสาคติ” ลำเอียงเพราะชัง “ภยาคติ” ลำเอียงเพราะกลัว “โมหาคติ” ลำเอียงเพราะหลง)

(๖) ความมีน้ำใจนักกีฬา (Fair Play) ได้แก่ การปฏิบัติดีงาม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ (ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนาคือ สุปฏิบัติ)

^๙ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (๒๕๔๑) การสื่อสารกับการเมือง กรุงเทพมหานคร ประสิทธิ์กัมภ์ แอนด์ พริ้นติ้ง หน้า ๑๙๘

(๗) ความมีมารยาท (Decency) ได้แก่ การใช้ภาษาและภาพที่ไม่หยาบ โโลนและลามกอนาจาร หรือสื่อไปในทางดั่งกล่าว (ตรงกับหลักพุทธศาสนาคือ โสเจยยะ หรือ อาจารย์สมบัติ)

นอกจาก “จริยธรรมของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย” แล้ว ยังกำหนด “จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์” ไว้อีก ๗ ข้อ คือ

(๑) การส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เป็นภารกิจอันมีความสำคัญเหนืออื่นใดสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

(๒) การเสนอข่าว ภาพ หรือการแสดงความคิดเห็น ต้องเป็นไป ด้วยความสุภาพ สุจริต ปราศจากความมุ่งหวังในประโยชน์ส่วนตนหรืออามิสสินจ้างใด ๆ

(๓) การเสนอข่าว ต้องเสนอแต่ความจริง พึงละเว้นการต่อเติม เสริมแต่ง หากปรากฏว่าข่าวใด ๆ ไม่ตรงต่อความจริงต้องรีบแก้ไขโดยเร็ว

(๔) การที่จะให้ได้ข่าว ภาพ หรือข้อมูลอย่างใด ๆ มาเป็น ของตน ต้องใช้วิธีการที่สุภาพและซื่อสัตย์

(๕) ต้องเคารพต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมายจากการปฏิบัติ หน้าที่ในวิชาชีพของตน

(๖) ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยถือเอาสาธารณประโยชน์เป็น สำคัญ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน หรือหุมุคณะโดยมิชอบ

(๗) ต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของ วิชาชีพหรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

๒. จรรยาบรรณสื่อวิทยุและโทรทัศน์ โดย สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่ง ประเทศไทย ได้ตราประมวลจรรยาบรรณวิชาชีพนักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๓๘ แบ่งเป็น ๕ หมวด คือ หมวดทั่วไป หมวดจรรยาบรรณในการเสนอข่าว หมวดจรรยาบรรณในการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์ หมวดจรรยาบรรณในการ ประกาศโฆษณา หมวดความประพฤติ ในที่นี้จะยกหมวดว่าด้วยการเสนอข่าว มาเป็นหลักใน การพิจารณา คือ

(๑) ไม่เสนอข่าวและภาพซึ่งรู้้อยู่แก่ใจว่าเป็นเท็จ ไม่ว่าลักษณะใด ๆ

(๒) ไม่เสนอข่าวและภาพซึ่งทำให้ประชาชนเสียขวัญ เกิดการแตกแยก กระทบกระเทือนความมั่นคงแห่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสัมพันธไมตรีอันดี ระหว่างประเทศ

- (๓) ไม่เสนอข่าวและภาพลามกอนาจาร ซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- (๔) ไม่เสนอข่าวลือและภาพไร้สาระ ชวนให้หลงเชื่อมมาย
- (๕) ไม่เสนอข่าวลือและภาพไร้สาระ
- (๖) ไม่สอดแทรกความเห็นใด ๆ ของตนลงไปในช่วง
- (๗) ในกรณีคัดลอกข้อความจากหนังสือพิมพ์ หรือหนังสืออื่น ต้องแจ้งให้ทราบถึงแหล่งที่มาของข้อความนั้น
- (๘) ภาษาที่ใช้ในการเสนอข่าวและการบรรยายภาพต้องสุภาพ ปราศจากความหมายในเชิงเหยียดหยาม กระแทกกระเทียบ เปรียบเปรย เสียดสี
- (๙) ไม่ใช้การเสนอข่าวและภาพเป็นไปในทางโฆษณาตนเอง
- (๑๐) ไม่เสนอข่าวและภาพซึ่งขัดกับสาธารณประโยชน์ของประชาชนและ สังคมประเทศชาติ
- (๑๑) ไม่เสนอข่าวและภาพซ้ำเติม ระบายสี บุคคล องค์กร สถาบัน ซึ่งตก เป็นข่าว
- (๑๒) ไม่เสนอข่าวและภาพ ในเชิงดูหมิ่นเหยียดหยามลัทธิความเชื่อ ศาสนาใด ๆ
- (๑๓) พึงให้ความเคารพต่อสิทธิของบุคคล องค์กร และสถาบันอื่นตามกฎหมาย
- (๑๔) พึงรับผิดชอบและแก้ไขโดยเปิดเผยและไม่ชักช้าถ้าเกิดความเสียหายแก่ บุคคล องค์กร หรือสถาบัน ในการเสนอข่าวผิดพลาด คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง
- (๑๕) พึงละเว้นจากการรับอามิสสินจ้างใด ๆ ให้ทำหรือละเว้นการกระทำ เกี่ยวกับการเสนอข่าวตรงไปตรงมา^๔

จริยธรรมหรือจรรยาบรรณของสื่อมวลชนนั้นจึงเป็นเรื่องและเนื้อหาสาระที่ สื่อถึงการมีคุณภาพและการพัฒนาประชาธิปไตยของสังคมไทย เพราะว่า การเผยแพร่ที่สำคัญที่สุดในยุคปัจจุบันคือ การเผยแพร่ผ่านสื่อสารมวลชน ดังนั้นสถาบันสื่อสารมวลชนจึง

^๔ โกลด์ อนุสิม (๒๕๕๓) นวัตกรรมสื่อ : เทคโนโลยี พหุติกรรมและจริยธรรมของสื่อมวลชนใน <http://blogologynet.com/media-rule-and-law> เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ (ออนไลน์)

เป็นเขตสาธารณะที่สำคัญยิ่งในปัจจุบัน ที่ข่าวสาร ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นได้รับการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดอย่างเสรี การแลกเปลี่ยนถ่ายทอดเช่นนี้นำไปสู่การมีความรู้และความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการกระทำในทางการเมืองร่วมกัน^๙

เนื่องจากปัจจุบันประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญโดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้โอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณาเป็นนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงในการเผชิญหน้า “กรณีที่น่ารังเกียจที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชนรวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน^{๑๐} ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ได้บัญญัติไว้ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ในส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียนใน มาตรา ๕๖ -๖๒ เช่น ในมาตรา ๕๖ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ^{๑๑}

^๙ เสถียร เขยประทับ(๒๕๕๑) การสื่อสาร การเมือง และประชาธิปไตยในสังคมพัฒนาแล้ว กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า ๔๕

^{๑๐} ถวิลวดี บุรีกุล (๒๕๕๐) การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ กรุงเทพมหานคร บริษัทพาณิชย์พระนคร (๒๕๓๕) จำกัด หน้า ๑๓

^{๑๑} สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (๒๕๕๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา หน้า ๓๔

ส่วนประกอบที่สำคัญของการมีส่วนร่วมคือ สาธารณชน “มีส่วนร่วม” ในการตัดสินใจ, ค่านิยมและความห่วงกังวลของสาธารณชนได้นำไปเป็นส่วนประกอบของการตัดสินใจขององค์กร, มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ “เชิงการบริหาร”, มีการสื่อสารสองทาง มีปฏิสัมพันธ์ มีการสานเสวนา (Dialogue) มีการประสานความร่วมมือ^{๒๖}

การสื่อสารทางการเมืองของประเทศไทยนั้น ควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารการเมืองภาคประชาชน ซึ่งถ้าจะวิเคราะห์ภาคประชาสังคมระดับล่างในสังคมไทยแล้ว เป็นสังคมที่หวังพึ่งอำนาจรัฐและยังไม่รู้จักที่จะวิเคราะห์ปัญหา ทั้งนี้ เป็นเพราะยังขาดผู้นำที่ดีมีความรู้อย่างแท้จริง อีกทั้งแนวทางการพัฒนาบางการมาจากรัฐทั้งสิ้น ไม่มีมีการสื่อสารระดับล่างสู่ระดับบน จะเห็นได้จากประชาชนรอบนอกเขตเมืองหลวงส่วนใหญ่ จะชื่นชมกับรัฐบาลที่ใช้การตลาดเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ เพราะเขาได้สิ่งที่พวกเขาต้องการโดยไม่ต้องขวนขวาย อย่างเช่น กรณีการปกครองของอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร เป็นต้น ถ้าหากสังคมระดับล่างไม่เข้าใจในการวิเคราะห์ปัญหาแล้ว สังคมชนชั้นกลางที่ต่อต้านรัฐบาล เช่น พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก็ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียกร้องความยุติธรรมได้ สิ่งสำคัญในสังคมไทยคือ การให้ความรู้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ แก่ประชาชนทุกระดับ จากนั้นก็รณรงค์รวมกลุ่มคนให้มีอำนาจในการต่อรองด้วยการสื่อสารในสื่อทุกสื่อ พร้อม ๆ กับชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสียของผู้นำที่ขาดความชอบธรรม สังคมที่กำลังประสบกับปัญหา แต่สังคมไทยยังไม่ก้าวไปสู่ระดับอย่างที่กำลังกล่าวไว้^{๒๗}

ปัจจุบันประเทศไทยเกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นวิกฤติของประเทศนั้น การสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤตเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อใดก็ตามที่เกิดความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารประเทศอันจะก่อให้เกิดความรุนแรงตามมานั้น สิ่งจำเป็นเร่งด่วนและมีความจำเป็นต่อการจัดการความขัดแย้งคือ “การสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต” จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมุ่งเน้นการแก้ไข

^{๒๖} James L. Creighton, Ph.D. วันชัย วัฒนศัพท์ แปลและเรียบเรียง (๒๕๔๘) *คู่มือการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง* กรุงเทพมหานคร บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด หน้า ๔

^{๒๗} สีดา สอนศรี (๒๕๕๑) *การสื่อสารทางการเมืองภาคประชาชน* ประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารทางการเมือง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ ๑๐ นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า ๒๕

ปัญหาโดยใช้กระบวนการสื่อสารแบบสันติ และประเด็นสำคัญที่สุดคือ วิธีการดังกล่าวนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยมีหลักการ และวิธีการที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๑) การมีส่วนร่วมกับการสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต มีความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งจะทำให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้ รับรู้และแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งร่วมกัน

๒) การยอมรับความหลากหลายและความแตกต่างกับการสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต

๓) ความสามัคคีกับการสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต

๔) ความยุติธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต

๕) การสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นกับการสื่อสารทางการเมืองใน ภาวะวิกฤต

จากแนวคิดทั้งหมดนั้น หลักการสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤตจึงเป็นที่ จะ ต้องนำเสนอข้อมูลที่ทำให้คู่กรณีหรือคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความไว้วางใจโดยอาศัยวิธ ีการเต็มไปด้วยความเมตตากรุณา อันจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมี “สะพาน” หรือมีแนวทางใน การหาทางออกสำหรับความขัดแย้งระหว่างคู่กรณี โดยการสื่อสารนั้นจะต้องไม่ดำรงอยู่บน ฐานของผลประโยชน์ที่ตนจะพึงได้โดยไม่สนใจความเป็นไปของสังคมแต่ประการใด ด้วย เหตุผลที่มุ่งประโยชน์ส่วนตนในลักษณะดังกล่าวนี้ อาจจะนำไปสู่การสร้างความแตกแยกของ คนในสังคมที่รับสาร^{๑๔}

สรุป

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันจึงพิจารณาได้จากความก้าวหน้า ของเทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคม รวมทั้งทุนนิยมแบบโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก่อให้เกิดวิถีชีวิตแบบใหม่ ของคนในสังคม รวมไปถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ดังนั้นกระบวนการสื่อสาร

^{๑๔} พระมหาพรชชา ธมฺมहाโส (๒๕๕๑) การจัดการความขัดแย้งอย่างสันติวิธีและการสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต ประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารทางการเมืองสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช หน่วยที่ ๑๓ นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หน้า ๒๘-๓๖

ทางการเมืองในยุคโลกาภิวัตน์จึงมีความเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยกระบวนการดังกล่าว ได้ถูกผสมผสานเข้ากับสื่ออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต วิทยุและโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมตรงต่อผู้ชม การส่งข้อความสั้นผ่านโทรศัพท์เป็นต้น นอกจากนี้ อิทธิพลของแนวคิดด้านการตลาดและการโฆษณาในกระแสโลกาภิวัตน์ยังส่งผลให้เกิดการสื่อสารการตลาดทางการเมืองอย่างกว้างขวางทั่วโลกอีกด้วย สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลให้ “ทุนเข้ามามีความสัมพันธ์กับการสื่อสารและการเมืองอย่างแยกกันไม่ออก” กลุ่มทุนธุรกิจสื่อสารจึงเป็นกลุ่มทุนที่ทรงอิทธิพลที่สุดในยุคโลกาภิวัตน์จนกระทั่งสามารถสร้างเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองซึ่งสามารถชี้นำสังคมได้อย่างรอบด้านในลักษณะจักรวรรดินิยมการสื่อสารนั่นเอง^{๑๔}

ยุทธศาสตร์การสื่อสารการเมืองอาจจะกำหนดแผนหรือปฏิบัติการได้ทั้งในเชิงโครงสร้างหรือในเชิงระบบซึ่งกำหนดไว้เป็นเงื่อนไขเพื่อสะดวกในการติดตามและทำนายผลของการดำเนินยุทธศาสตร์ อย่างไรก็ตามในบางกรณีอาจใช้การเจรจาต่อรองเสริมขึ้นเพื่อผลประโยชน์ตามแผนที่ได้วางไว้^{๑๕}

^{๑๔} ยุทธพร อิศรชัย (๒๕๕๒) *ความรู้คืออำนาจ ในรวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์เนื่องในโอกาสครบรอบ ๓๑ ปี มสธ.ครบรอบ ๒๗ ปีรัฐศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร หน้า ๑๗๘*

^{๑๕} สุรพงษ์ โสณะเสถียร (๒๕๔๑) *การสื่อสารกับการเมือง กรุงเทพมหานคร ประสิทธิ์ภักดิ์ แอนด์พริ้นติ้ง หน้า ๑๗๒*

ดังนั้น การที่พรรคการเมือง หรือนักการเมือง เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งผู้นำทางการเมืองหรือนักการเมืองต้องสามารถเข้าถึงและใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างชำนาญ ระบบดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการสร้างแนวคิดและหลักการในการบริหารจัดการทั้งในและนอกองค์กร “ข้อมูล” จึงถือเป็นวัตถุดิบสำคัญต่อการคิดและตัดสินใจของผู้นำ การมองเห็นมิติต่างๆ ของปัญหาได้อย่างรอบด้านย่อมทำให้กระบวนการแก้ไขปัญหาโดยรวมถึงการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนย่อมเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นคุณมากกว่าการแก้ไขเฉพาะหน้าที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียมูลค่า

ในการพัฒนาองค์กรนั้น ดร.เสรี วงษ์มณฑา ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “Branding นักการเมือง” ว่าสำหรับการสร้างชื่อเสียงให้องค์กรก็คือ จริยธรรม องค์กรจะต้องดำเนินธุรกิจให้ถูกต้องตามกฎหมายและมีจริยธรรม เช่นเดียวกันกับนักการเมืองที่จะต้องบริหารประเทศให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และจะต้องมีจริยธรรมในการบริหารประเทศด้วย^{๑๑} ซึ่งสถาบันสื่อมวลชนก็เช่นเดียวกันต้องประกอบด้วยจริยธรรมของสื่อ

ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันว่า ปัญหาการสื่อสารทางการเมืองไทยมีหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการครอบงำสื่อ ปัญหาการสื่อสารทางการเมืองในแง่ของจริยธรรมของผู้ใช้สื่อ และปัญหาด้านบุคลากรที่ทำหน้าที่สื่อมวลชน อย่างไรก็ตามแนวโน้มการสื่อสารทางการเมืองไทยนั้น สื่อน่าจะมีความเป็นสาธารณะร่วมกันมากขึ้นอันเนื่องจากการปฏิรูปสื่อรวมทั้งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์และสื่อสิ่งพิมพ์ที่จะมีเพิ่มมากขึ้นภายหลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่แนวโน้มในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อาจจะเกิดขึ้นได้ด้วยการขับเคลื่อนทางสังคมด้วยกระแสด้านความคิดเรื่องการสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างประชาสังคมที่เข้มแข็ง ซึ่งอาจจะส่งผลให้ปัญหาต่างๆ ได้มีการคลี่คลายได้ด้วยตัวเอง^{๑๒}

^{๑๑} เสรี วงษ์มณฑา (๒๕๕๒) **Branding นักการเมือง** กรุงเทพมหานคร บริษัท ฐานการพิมพ์จำกัด หน้า ๑๘๑-๑๘๓

^{๑๒} ยุทธพร อิศรชัย (๒๕๕๑) **การสื่อสารทางการเมืองกับกระแสโลกาภิวัตน์** ประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารทางการเมืองสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ ๑๕ นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า ๘๘

ซึ่งในปัจจุบันสถานการณ์สังคมการเมืองปัจจุบัน สื่อ คือเครื่องมือที่สำคัญในการช่วงชิง หรือ การมีส่วนร่วมและการครอบครองสื่อ นับว่าเป็นหัวใจในการดำเนินงานขององค์กร ธุรกิจ องค์กรราชการ รวมทั้งการเมืองภาคพลเมืองหรือการเมืองภาคประชาชน ก็นับว่าเป็นหัวใจสำคัญในการเคลื่อนไหว ดังนั้น การเคลื่อนไหวทางราชการ ทางธุรกิจและการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองจึงมีความปรารถนาเหมือนกัน นั่นคือ ความต้องการมีสื่อในครอบครอง ซึ่งหมายถึงมีเครื่องมือหรือมีช่องทางในการสร้างความรู้ความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์และการโฆษณาชวนเชื่อกับสาธารณชน^{๑๑}

^{๑๑} ณรงค์ บุญสวยขวัญ (๒๕๕๒) การเมืองภาคพลเมือง บทวิเคราะห์แนวคิดและปฏิบัติการ ทำทนายอำนาจการเมืองในระบบตัวแทน กรุงเทพมหานคร บริษัท เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด หน้า ๑๗๘-๑๗๙

ดังนั้น จากการที่จะพิจารณาให้เห็นตัวชี้วัดของความเป็นประชาธิปไตยของสังคมไทย ต้องพิจารณาให้รอบด้าน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เช่น คุณภาพของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยทางตรง แต่ที่กล่าวถึงสถาบันสื่อมวลชนนั้น เพื่อชี้ให้เห็นถึงบทบาทของสื่อที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและที่สำคัญการที่สื่อมวลชนทุกแขนง มีจรรยาบรรณและมีจริยธรรม ประกอบกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และให้ข้อเสนอแนะทางเลือกสำหรับประชาชนและสังคม ย่อมจะส่งผลดีก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การพัฒนาคุณภาพประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบของทั้ง ๓ มิติ คือ มิติสถาบันนั้น คือ สื่อมวลชน ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย เป็นอย่างมาก มิติกระบวนการ นั้นให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณ จริยธรรมและการให้ข้อมูลข่าวสารที่ก่อให้เกิดปัญญาแก่สังคมโดยรวม มิติคุณค่านั้น เน้นการให้ความเคารพทางด้านสิทธิส่วนบุคคล และการให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และยอมรับในความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ก่อให้เกิดประชาธิปไตยที่มีคุณภาพต่อไป

บรรณานุกรม

- โกศล อนุสิม (๒๕๕๓) วัตกรรมการสื่อ : เทคโนโลยี พฤติกรรมและจริยธรรมของสื่อมวลชน
ใน <http://blogologynet.com/media-rule-and-law> เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่
๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ (ออนไลน์)
- ณรงค์ บุญสวยขวัญ(๒๕๕๒) การเมืองภาคพลเมือง บทวิเคราะห์แนวคิดและปฏิบัติการ
ทำทนายอำนาจการเมืองในระบบตัวแทน กรุงเทพมหานคร บริษัท เอ็ดดิสันเพรส
โปรดักส์ จำกัด
- ถวิลวดี บุรีกุล (๒๕๕๐) การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ กรุงเทพมหานคร
บริษัท พาณิชพระนคร (๒๕๓๕) จำกัด
- นันทนา นันทวโรภาส(๒๕๕๒) สงครามสื่อสารการเมือง สมรภูมิต่างประชาชนเป็นใหญ่ มติชน
รายวัน ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส(๒๕๕๑) การจัดการความขัดแย้งอย่างสันติวิธีและการสื่อสาร
ทางการเมืองในภาวะวิกฤต ประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารทางการเมืองสาขา
วิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ ๑๓ นนทบุรี โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์(๒๕๕๑)การรณรงค์ทางการเมือง ประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสาร
ทางการเมืองสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ ๘
นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์(๒๕๕๑) การสื่อสารประเด็นสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงใน
สังคมไทย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ยุทธพร อิศรชัย (๒๕๕๑) การสื่อสารทางการเมืองกับกระแสโลกาภิวัตน์ ประมวลสาระชุด
วิชาการสื่อสารทางการเมืองสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมา
ธิราช หน่วยที่ ๑๕ นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ยุทธพร อิศรชัย(๒๕๕๒) ความรู้คืออำนาจ ในรวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์เนื่องในโอกาส
ครบรอบ ๓๑ ปี มสธ.ครบรอบ ๒๗ ปีรัฐศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ห้างหุ้นส่วน
จำกัดพิมพ์อักษร
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (๒๕๕๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

- สิตา สอนศรี (๒๕๕๑) การสื่อสารทางการเมืองภาคประชาชน ประมวลสาระชุดวิชาการ
 สื่อสารทางการเมือง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 หน่วยที่ ๑๐ นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (๒๕๕๑) การสื่อสารกับการเมือง กรุงเทพมหานคร ประสิทธิ์ภักดิ์
 แอนด์ พรินติ้ง
- เสถียร เขยประทับ(๒๕๕๑) การสื่อสาร การเมือง และประชาธิปไตยในสังคมพัฒนาแล้ว
 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เสรี วงษ์มณฑา (๒๕๕๒) Branding นักการเมือง กรุงเทพมหานคร บริษัท ฐานการพิมพ์
 จำกัด
- เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา (๒๕๕๘) “การเมืองหลังเลือกตั้งปี ๒๕๕๘: เผด็จประชานิยมหรือ
 ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” รัฐศาสตร์สาร. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (หน้า ๑ – ๓๔).
- James L. Creighton, Ph.D. วันชัย วัฒนศัพท์ แปลและเรียบเรียง (๒๕๕๘) คู่มือการศึกษา
 การมีส่วนร่วมของประชาชนและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง กรุงเทพมหานคร
 บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด
- McNair, Brian (1999) An Introduction to Political Communication. 2nd edition,
 New York: Routledge.

